

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЇ

УДК 343.9

Олександр Маркович БАНДУРКА,

доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України, президент Кримінологічної асоціації України
(Харківський національний університет внутрішніх справ)

Олексій Миколайович ЛИТВИНОВ,

доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, відповідальний секретар Кримінологічної асоціації України
(Харківський національний університет внутрішніх справ)

ТЕОРІЯ ІГОР І ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Постановка проблеми. Різноманіття, різнорідність та еkleктичність процесів суспільного життя, що відбуваються в сучасному світі, зростання суперечностей і різних конфліктів у соціально-економічних, владно-політичних, міжнаціональних, релігійних та інших сферах соціального розвитку породжують необхідність їх об'єктивного розгляду, у тому числі засобами ігрового моделювання, що дозволяє структурувати і прогнозувати динамічні трансформації різних видів конфронтацій.

У зв'язку з цим **метою** цієї роботи є розгляд умов формування аналітико-ігрових підходів до структурування і моделювання суспільних відносин, що ґрунтуються на суперництві інтересів і коаліціях співпраці, зорієнтованих на досягнення приватних і колективних переваг у процесі досягнення деяких спільних цілей реалізації кримінальних практик. Навіть у непримиренних супротивників у найкровопролитніших війнах періодично виникали умови для зближення спільних інтересів – від обміну полоненими або дипломатичних зносин до формування союзів проти спільного ворога.

Виклад основного матеріалу. Попередньо позначимо *теоретичний каркас* цього дослідження. Теорія ігор – це «математична теорія

раціональної поведінки людей з інтересами, що не збігаються»¹. Під грою розуміється процес, в якому беруть участь дві та більше сторін, які ведуть боротьбу за реалізацію своїх інтересів. Кожна зі сторін має свою мету і використовує якусь стратегію, яка може призвести до виграшу або програшу – залежно від поведінки інших гравців. Теорія ігор допомагає вибрати найкращі стратегії з урахуванням уявлень про інших учасників, їх ресурси і можливі вчинки.

Основне положення, на якому ґрунтується теорія ігор, – це постулат про *раціональність* індивідів, чия поведінка аналізується. Під раціональністю в цьому випадку розуміється те, що гравці намагаються максимізувати свою корисність з урахуванням ситуації, що склалася (що охоплює правила гри й інтереси інших гравців); простіше кажучи, раціональним суб'єктом є той, хто з двох предметів, що мають різну цінність, вибере більш цінний (природно, імпліцитно передбачається, що гравець здатен здійснити операцію оцінювання).

Тут ми не будемо надто докладно зупинятися на математичних основах теорії ігор. Щоб уникнути можливих двозначностей, нам варто розмежувати проблемну сферу теорії ігор та інших суспільствознавчих дисциплін, що оперують поняттям «ігри».

По-перше, слід зазначити, що математична теорія ігор не має нічого спільного з антропологічними та соціологічними дослідженнями гри як специфічного феномена людської культури. У сфері, цікавій для нас, під грою розуміється будь-яка *конфліктна* ситуація, яка є невід'ємним елементом механізму вчинення злочину, криміналізації, віктимізації, механізму протидії злочинності, координації, взаємодії і конкуренції відповідних суб'єктів. Сама дисципліна розвинулася шляхом накладання математичного контексту на деякі спортивні та азартні ігри (Д. фон Нейман та деякі інші математики аналізували покер).

По-друге, теорія ігор не співвідноситься і з поширеним у прикладних соціологічних дослідженнях методом ігротехніки. Останній спрямовано на отримання інформації про конкретні процеси, що відбуваються в тій чи іншій організації, або ж на навчання індивідів деяким важливим навичкам (маючи в такому разі педагогічну спрямованість). Єдине, що може зблизити ці дві сфери, це той факт, що ігротехніка застосовується в різних експериментах, що проводяться для перевірки основних постулатів і прогнозів теорії ігор на практиці.

Цілком природно, що інтерес до ігрових підходів до аналізу конфліктів сторін, що переслідують деякі спільні цілі, досягнення яких є пов'язаним з отриманням переваги над опонентами, виник і у сфері кримінологічній. Це відбулось в межах міжнародної кримінології, а надто такої її частини, як кримінологія геополітики. Остання набуває властивих їй пошукових властивостей, з одного боку, під впливом методологій геостратегічного

¹ Печерский С. С., Беляева А. А. Теория игр для экономистов. Вводный курс. Новгород: Изд-во НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2001. С. 11.

аналізу ресурсів забезпечення домінування світових держав, з іншого – будучи наслідком розвитку і активного привнесення в цю галузь наукових теорій математичного та економічного аналізу. Для того щоб продемонструвати витоки появи кримінологічної цікавості до порушеної проблематики варто розпочати із найбільш абстрактних проблем.

Уже в початкових підходах формування геополітичних доктрин, спрямованих на підтримку гегемонії окремих європейських країн, ракурс аналітичних оцінок співвідносився з ігровою структурою розгляду проблемних ситуацій. Так, у концептуальних побудовах німецького геополітика К. Хаусхофера керівництво країни, немов у шаховій партії, заклиалося утримувати «центральне стратегічне положення, яке в Європі належить Німеччині, [за якого] вона може по всіх напрямках, за винятком півночі, одночасно наносити й одночасно отримувати удари»¹. Х. Маккіндер порівнював з майстерним розіграшом використання наявних можливостей держави – її «географічних, а також економічних і стратегічних умов» на противагу «відносній кількості, мужності, оснащеності й організації конкуруючих народів», що, на його думку, і визначало «справжній баланс політичної могутності в кожен конкретний момент»².

Ці та інші підходи моделювання різних аспектів протистояння суб'єктів міжнародної політики дотепер продовжують розвиватися в руслі аналітико-ігрового розгляду проблематики кримінології геополітики. Широку популярність, наприклад, отримала концепція геополітичної шахівниці З. Бжезинського, що виражає продовження «боротьби за світове панування, і така боротьба зачіпає геостратегію – стратегічне управління геополітичними інтересами»³.

На думку Г. Кіссінджера, зближення з ігровим аналізом міжнародного суперництва полягає в *нелінійному* характері оперованих подій і чинників впливу, множинності загроз дестабілізації міжнародних відносин і зростаючими намаганнями різних країн обстоювати і розширювати свою роль у світовій політиці. Говорячи про обмежені можливості її раціонального уявлення, Г. Кіссінджер зауважує, що нині «переконаність, потрібна, щоб управляти світовим порядком, який народжується, має більш абстрактний характер» через труднощі «уявлення про майбутнє, яке не має наочного вигляду в момент його формування, і судження про відносини між надією і можливістю, яке, за своєю суттю, є лише ймовірним»⁴.

Наступною сферою застосування теорії ігор є політична кримінологія. Уже в самому змісті політики як системи організації влади й управління суспільством через наявність компонентів саморегулювання процесів взаємодії та відгуку на виклики інших соціальних систем – економічних, культурних, ідеологічних тощо – проявляється подібність до ігрових систем.

¹ Классика геополитики. XX в. Москва : АСТ, 2003. С. 27.

² Там само, с. 29.

³ Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. Москва : Международные отношения, 2000. С. 12.

⁴ Киссинджер Г. Дипломатия. Москва : Ладомир, 1997. С. 763.

Так, один з розробників системного аналізу Д. Істон розглядає політику в руслі біхевіористичної моделі «чорного ящика» різних процесів, які подаються і моделюються як реагування на фактори впливу. З його точки зору, політичне життя слід розглядати «як складний комплекс процесів, за допомогою яких певні типи “входів” (inputs) перетворюються на “виходи” (outputs) (назвемо їх владними рішеннями і діями)»¹. Сама ж політична сфера, перебуваючи у взаємодії з різними середовищами (іншими системами), відчуває різноманіття впливу «в фізичному, біологічному, соціальному і психологічному середовищах (environments)», що вказує в результаті на те, що «політичне життя є відкритою системою»².

Дійсно, успіхи політичних дій пов'язуються не лише з відповідністю заявленим раціональним намірам – партійним програмам, концепціям лідерів, ідейним закликам громадських діячів тощо, але і з тим колом невпорядкованих дій, які можуть порушувати деякі формалізовані обмеження у вигляді нормативних приписів. Нерідко політикам доводиться рахуватися з діями опонентів, що використовують вільні трактування законодавчих меж громадської діяльності, не заборонені/заборонені способи отримання їх громадянської підтримки і підриву авторитету супротивників, у чому нас переконує бурхливий розвиток PR-технологій та інформаційних кампаній, спрямованих на створення відповідного іміджу політичних гравців. При цьому політичним лідерам та їх прихильникам доводиться розглядати не лише дії конкурентів, які повинні суворо відповідати вимогам законодавчого регулювання, а й можливості їх поведінки, маніпулювання, гри проти формальних правил, чії порушення мають явно дискредитуючий закон характер. Не слід забувати, що прихід Гітлера і націонал-соціалістичної партії до керівництва Німеччиною відбувся цілком у законний спосіб, отримавши схвалення значної частини виборців та істеблішменту країни за підсумками парламентських виборів 1932 р. Так само слід згадати і про марність раціональних зусиль лідерів окремих європейських країн, які намагались домогтися політикою умиротворення нацистської Німеччини (за Мюнхенською змовою 1938 р.) забезпечити власну безпеку, жертвуючи суверенітетом інших держав (Австрії та Чехословаччини).

Усе це показує необхідність розгляду структури соціальних конфліктів не лише за формалізованою послідовною логікою розвитку, але і в динаміці різноспрямованих тенденцій, що часто суперечать нормативним звичаям (угодам) і їх інтерпретаціям аж до можливого перегляду правил гри. Таке бачення способів вирішення конфронтацій відповідає змісту ігрового суперництва, де, як і в спорті, його не схильні припиняти, щоб не вихолощувати суть інтриги боротьби у разі дрібних порушень правил, що було б неможливим, якби до неї застосовувався такий само пунктуальний

¹ Істон Д. Категории системного анализа политики // Антология мировой политической мысли : в 5 т. Т. II. Москва : Мысль, 1997. С. 630.

² Там само, с. 631.

контроль за повною відповідністю регламентаціям, як, наприклад, у судових процесах.

Обмеженість можливостей раціональних трактувань соціальних конфронтацій пов'язано з певною свободою вчинків людей, як і сформованих ними оціночних позицій, які аж ніяк не розглядають себе як пересічних виконавців поведінкових схем, які їм приписують суспільствознавці. Лауреат Нобелівської премії з економіки Г. Саймон резонно зазначає, що «раціональність не визначає поведінку. У межах раціональності поведінка абсолютно гнучко пристосовується до можливостей, цілей і знань. Поведінка ж, навпаки, визначається ірраціональними елементами, які встановлюють межі раціональності... Теорія організаційного управління повинна займатися межами раціональності і тим, як організація впливає на межі раціональності дій особи, що ухвалює рішення»¹.

У цьому сенсі слід виділити особливість структурного змісту сфери владних відносин, яку пов'язують з їх приналежністю до таких систем відкритого типу, яким відповідає низка інтелектуально-ігрових змагань, у тому числі й *шахи*. Учасники владно-ігрового поля своїми реакціями на виклики оточення владної системи формують загальний відгук, спрямований на підтримку її рівноваги. При цьому її відкритість для комунікацій з іншими системами виражається в безперервності обмінів, або трансакцій, які можуть перетинати кордони системи. Аналогічні процеси є характерними і для ігрової моделі шахової партії з її практично нескінченним (для врахування в розумових операціях можливих результатів) розрахунком фігурних *трансакцій*. Із цього виникає парадокс вибору кращих варіантів з обмежених продовжень дій, який припускає, що здійснена вибірка малих серій не суперечитиме максимальному обсягу можливих результатів. Це передбачає швидше *рандомний* вибір, ніж раціонально-вичерпне формування цільових ігрових дій, на що вказує Г. Саймон під час аналізу оптимальної стратегії шахіста. «Для цього достатньо приписати виграшу значення "+1", нічий – "0", а програшу – "-1", розглянути всі можливі варіанти розвитку партії і, рухаючись методом мінімакса у зворотному напрямку від результату кожного варіанта у припущенні, що кожен гравець у будь-якій позиції робить найкращий з можливих ходів, визначити, який хід треба зробити. Єдина складність полягає в тому, що кількість необхідних для цього обчислень виявляється астрономічно великою (близько 10 у 120 ступені), і тому їх просто немислимо виконати – ні вручну, ні навіть за допомогою машин, на які можна розраховувати в майбутньому»². Абсолютна успішність ігрових дій є недоступною так само, як і утопічні моделі ідеального суспільного розвитку.

На думку А. Пуанкаре, «теорія шахової гри ніколи не зможе стати наукою»³. Простежуючи структурну аналогію шахової гри і суспільних

¹ Саймон Г. Науки об искусственном. Москва : Эдиториал, 2004. С. 22.і

² Там само, с. 79.

³ Пуанкаре А. О науке. М.: Наука, 1983. С. 21.

процесів, А. Пуанкаре вбачає в них спільність ухвалення рішень в умовах невизначеності і самотності ситуацій, що вимагають врегулювання та оперують внаслідок цього загальними орієнтирами дій. Відкритість соціальних систем, в яких люди в обставинах, що змінилися, трансформують свої світоглядні позиції, впливає на обмеженість їх типізації та раціонального аналізу, адже, зауважує А. Пуанкаре, «будь-яка наука є наукою про спільне», створюючи ситуацію, коли, «кожна дисертація в соціології пропонує новий метод, який, втім, кожен новий доктор побоюється застосовувати, тож соціологія є наукою, найбільш багатометодами і найбільш бідною результатами»¹. Шаховий гравець може розраховувати вперед на чотири, п'ять ходів, але, яким би далекоглядним він не був, він завжди передбачить тільки кінцеву кількість ходів; якщо він застосує свій творчий хист до арифметики, то він не буде в змозі помітити в них загальних істин шляхом безпосередньої інтуїції; він не буде в змозі обійтися без допомоги міркування шляхом *рекурренції* (повторення – О. Л.) під час доведення найменшої теореми, бо це і є те знаряддя, яке дозволяє переходити від кінцевого до нескінченного»².

Тим не менш, гра, не претендуючи на заміщення собою самої реальності, показує, як рухома імітація, що репрезентує характеристики об'єкта, виділяє його сутнісні сторони як «модель, що ґрунтується на принципі “чорного ящика”, [яка] виникає тоді, коли про структуру об'єкта, що моделюється, відомо занадто мало або навіть нічого не відомо. У цьому разі від моделі вимагається лише функціональна схожість: на однакові зовнішні сигнали модельований об'єкт і модель повинні відповідати однаково»³. Отже, головною *перевагою* ігрового аналізу в розробленні кримінологічних проблем є якраз можливість урахування багатосторонньої динаміки проблемних ситуацій, коли не лише ідентифікується об'єкт «що це таке?», але й коли гра дає відповідь на запитання: «що з цим можна зробити?»

Характерну позицію про внесок ігрового аналізу в практичній площині досліджень висловив Р. Ауманн, відповідаючи на запитання: «Чим зможуть фахівці з теорії ігор сприяти дослідженню воєн?» Він указав на найважливіший аспект розгляду конфліктної ситуації в ракурсі взаємного переходу (аналізу) на позиції опонентів для оцінювання ресурсів, орієнтованих на поступки (компроміс) і на стимулювання відкритого протистояння (війни). Значення теорії ігор Р. Ауманн пов'язує з подоланням ізоляціоністської позиції під час врегулювання конфліктних ситуацій. На його думку, «найважливішою причиною воєн є незнання того, чого вимагає супротивна сторона. Конкуруючі країни знають лише свої власні переговорні позиції. Кожна зі сторін знає лише ту ціну і міру компромісу, на які вона готова піти до того, як почне війну. Якщо говорити мовою

¹ Там само, с. 291.

² Там само, с. 17.

³ Гаазе-Рапопорт М. Г., Поспелов Д. А. От амебы до работа: модели поведения / предисл. Э. В. Попова. Москва : Либроком, 2011. С. 24.

економіки, кожен знає свою власну ціну, яку він вважає для себе ще прийнятною. Але ніхто не знає, якою мірою своїми цілями дорожить інша сторона. Це є лише предметом неточної імовірної оцінки»¹.

Наступною сферою застосування аналітико-ігрової теорії є економічна кримінологія. Розглядаючи різні аспекти економічної поведінки людини в руслі ігрового суперництва, виходять з того, що «для економічних і соціальних проблем гри виконують – або повинні виконувати – ту ж роль, яку різні геометричні й математичні моделі з успіхом здійснюють у фізичних науках»². Значення таких ігрових інтерпретацій пов'язується з тим, що «такі моделі являють собою теоретичні побудови з точними, вичерпними і не надто складними визначеннями; вони повинні бути схожими на реальність у тих сторонах, які є істотними для проведеного дослідження». «В іграх у звичайному розумінні цього слова загальні наявні суми завжди дорівнюють нулю: один учасник може виграти те, що втрачають інші»³. У підсумку, як і у житті, ігровим суперництвом обумовлюється «завдання розподілу і повністю відсутня проблема підвищення загальної корисності, “суспільного продукту”. У всіх економічних питаннях остання проблема також виникає, але завдання розподілу залишається»⁴.

Слід зазначити, що для сучасного кримінологічного аналізу вельми цікавою є і теоретико-ігрова концепція *раціональності*, яка виходить з пропозиції обґрунтованих критеріїв «стійкості ситуацій рівноваги гри, ... причин вибору порушених рівноваг гри»⁵. Важливим положенням цієї теорії є розмежування типології ігор на *кооперативні* («допускають примусові угоди») і *безкоаліційні* («не допускають таких угод»), що відповідає прийняттю або усуненню від зобов'язань учасників інтеракцій у процесі переслідування своїх інтересів. Розгляд ігрових стратегій за цього підходу моделює не лише стандартні процедури ігрової дії (реальні гри), а й імітаційні конфігурації реальності: гра інтересів у соціальному проектуванні, політичному процесі та інших практиках.

Концепція раціональності якнайкраще демонструє обмеження теорії ігор в інтерпретації суспільних феноменів, які пов'язуються з незавершеністю її положень, що не виділяють найкращу спрямованість вибору дій. «Вона не дає чіткого критерію щодо того, яку концепцію рішення слід застосовувати під час аналізу будь-якої соціальної ситуації в реальному житті», – визнають навіть її адепти⁶.

Робимо проміжний підсумок: переваги теорії ігор у кримінологічному аналізі пов'язуються з формалізованим виразом станів процедурно-цільової орієнтованості конфліктуючих сторін і мінімаксної оцінки їх вигод і втрат

¹ Теория игр в изучении войн : интервью с Р. Ауманном. *Дело*. 2005. 31 жовтня. URL: <https://delo.ua/opinions/teorija-igr-v-izuchenii-468/> (дата звернення: 10.05.2020).

² Нейман Дж. фон, Моргенштерн О. Теория игр и экономическое поведение. Москва : Наука, 1970. С. 58.

³ Там само, с. 59.

⁴ Там само.

⁵ Харшань Д., Зелтен Р. Общая теория выбора равновесия в играх. СПб. : Санкт-Петербургский гос. ф-т менеджмента, 2001. С. 367.

⁶ Там само, с. 9.

на основі моделювання широкого спектру ситуаційних положень. При цьому навіть прихильники розуміння теорії ігор як «теорії математичних моделей ухвалення оптимальних рішень в умовах конфліктів або невизначеності» визнають рівноправність її дослідження з позицій міждисциплінарного аналізу, вважаючи, що теорію ігор можна розглядати без будь-яких її доповнень і незалежно від них. У цьому ключі, наприклад, допускається перехресний розгляд ігрової теорії з позицій математичного аналізу і повної аналогії з шахами, для яких ще на початку століття отримано конструктивний доказ теореми щодо існування ситуації рівноваги в чистих стратегіях, аж до функціональних рівнянь для функції значення гри.

Усе ж таки теорія ігор як методологічний інструмент (як і застосування математики в кримінологічній науці загалом), незважаючи на очевидні її успіхи, наражається на серйозну – і часто обґрунтовану – критику. Фахівцям, які застосовують цю техніку, дорікають через неадекватність її моделей реальному життю (що зумовлено необхідністю досить жорстких вихідних аксіоматичних припущень для аналізу: раціональність акторів, повнота інформації) або в разі їх адаптації через надмірну складність побудов. Найрадикальніші критики взагалі ставлять під сумнів евристичну цінність математичних методів у кримінології (треба зауважити, що не лише теорії ігор), стверджуючи, що кримінологічна наука, що ґрунтується на позитивних наукових програмах дослідження, не додасть нічого нового і корисного до вже наявних у нас знань¹.

Ця суперечка є занадто складною, щоб обговорювати її тут і зараз; дозволимо лише висловити власну точку зору: теорія ігор довела свою ефективність під час аналізу соціальних взаємодій, що характеризуються різноспрямованістю інтересів взаємодіючих суб'єктів. Вона дозволяє будувати більш-менш точні моделі таких ситуацій, і на цій основі будувати теоретичні концепції і робити практичні прогнози. Більш того, теорія ігор може бути вельми корисним дидактичним засобом (що вкрай рідко відзначається) – найпростіші ігри не потребують для розуміння особливих математичних здібностей, але можуть послужити хорошим прикладом формалізації аналізованих реальних випадків.

Звичайно, слід визнати, що надії, які покладалися на теорію ігор у момент її становлення як на потенційно універсальний спосіб пояснення соціальних феноменів, не виправдалися. Тим не менш, вона все ж є визнаним інструментом аналізу для фахівців, у тому числі і кримінологів. І напевно чи доцільно ставити під сумнів її роль і досягнення в розвитку соціальних наук за останні п'ятдесят років.

Таким чином, у перспективних роботах кримінологічного ігрового аналізу сфери протидії злочинності головний утилик має робитися на формалізацію одержаних переваг та упуцень соціальних інтеракцій, які

¹ Бесчастний В. М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 11.

хоча і не можуть відобразити всю палітру опозицій і коаліцій конкуруючих сторін, але, тим не менш, виділяють домінуючі вектори розвитку конфліктних ситуацій.

Висновки. Узагальнюючи перспективи теорії ігор для кримінологічного аналізу соціальних процесів, слід виділити її значення для діагностики та прогнозування проблемних ситуацій, що відрізняються:

- 1) відкритістю для взаємодії з іншими системами;
- 2) безперервною динамікою взаємодії протиборчих сторін (або в активній, або в потенційній фазах);
- 3) рівнозначним вибором альтернативних опцій;
- 4) порушеннями нормативних обмежень змагальних практик, які розширюють ресурс використання ірраціонально-інтуїтивних стратегій опонентів у самостійному трактуванні зобов'язань щодо дотримання правил гри.

Розвиток аналітико-ігрового бачення криміногенних ситуацій являє собою частину системи безперервного зворотного зв'язку суб'єкта і конкуруючого середовища його взаємодії, що попереджає про потенційні загрози захисту та безпеки. У цьому сенсі підходить аналітико-ігрового кримінологічного дослідження соціальних відносин, злочинної поведінки, владно-політичної діяльності, геополітики, економічної безпеки та інших сфер суперництва конкуруючих сторін мають широкі перспективи для розгляду та аналізу складноорганізованих і слабкоструктурованих систем соціальної взаємодії, що ґрунтуються на конфлікті спільних інтересів.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2020

Александр Маркович БАНДУРКА,

доктор юридических наук, профессор, академик Национальной академии правовых наук Украины, заслуженный юрист Украины, президент Криминологической ассоциации Украины

(Харьковский национальный университет внутренних дел)

Алексей Николаевич ЛИТВИНОВ,

доктор юридических наук, профессор, заслуженный работник образования Украины, секретарь Криминологической ассоциации Украины

(Харьковский национальный университет внутренних дел)

ТЕОРИЯ ИГР И ПРОБЛЕМЫ КРИМИНОЛОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

Рассмотрены условия формирования аналитико-игровых подходов к структурированию и моделированию общественных отношений, основанных на соперничестве интересов и коалициях сотрудничества, ориентированных на достижение частных и коллективных интересов в процессе реализации некоторых общих целей криминальных практик. Доказано, что конфликтная ситуация является неотъемлемым элементом механизма совершения преступления, криминализации, виктимизации, механизма противодействия преступности, координации, взаимодействия и конкуренции соответствующих субъектов.

Ключевые слова: теория игр, модель, моделирование, имитация, конфликт, противоборство, противодействие, интересы, цели.

Oleksandr M. BANDURKA,

Doctor in Law, Professor,

Academician of the National Academy of Law Sciences of Ukraine,

President of the Criminological Association of Ukraine

(Kharkiv National University of Internal Affairs)

Oleksii M. LYTVYNOV,

Doctor in Law, Professor,

Honored Worker of Education of Ukraine

(Kharkiv National University of Internal Affairs)

GAME THEORY AND PROBLEMS OF CRIMINOLOGICAL ANALYSIS

The authors of the article have studied conditions for the formation of analytical and gaming approaches to the structuring and modeling of public relations based on the rivalry of interests and coalitions of cooperation aimed at achieving private and collective interests in the process of implementing some of the common purposes of criminal practices. It has been proved that a conflict situation is an integral element of the mechanism for committing crimes, criminalization, victimization, the mechanism of combating crime, coordination, interaction and competition of the relevant entities.

Key words: game theory, model, modeling, imitation, conflict, confrontation, opposition, interests, purposes.

Зразок для цитування:

Бандурка О. М., Литвинов О. М. Теорія ігор і проблеми кримінологічного аналізу. Вісник Кримінологічної асоціації України : зб. наук. праць. № 2 (23). 2020. С. 87—96.